

Birkstraat 86, Soest

rapport 4116

Birkstraat 86, Soest (gemeente Soest)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

R.M. van der Zee

Colofon

ADC Rapport 4116

Birkstraat 86, Soest (gemeente Soest)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur: R.M. van der Zee

In opdracht van: Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer B.V.

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 21 juli 2016

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

A. Muller

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding en administratieve gegevens	7
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Doelstelling en vraagstelling	8
2.2 Methodiek	8
2.3 Resultaten	9
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	15
3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	16
3.1 Plan van Aanpak	16
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	17
3.3 Conclusies	17
4 Aanbeveling	18
Literatuur	19
Geraadpleegde websites	19
Lijst van afbeeldingen en tabellen	20
Bijlage 1 Boorgegevens	30

Samenvatting

In opdracht van Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer B.V. heeft ADC ArcheoProjecten in mei 2016 een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op de locatie Birkstraat 86 in Soest, gemeente Soest. De aanleiding van het onderzoek is de voorgenomen woningbouw.

Op basis van het bureauonderzoek is een gespecificeerde verwachting opgesteld. Hieruit volgt dat in het plangebied, gezien de landschappelijke ligging, op de met dekzand overdekte flank van Gooise stuwwal, rekening moet worden gehouden met archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum. Waarnemingen die in het gebied van de Lange Duinen en de Korte Duinen, ten zuiden van het plangebied, zijn gedaan, duiden op menselijke activiteiten in de periode Laat-Paleolithicum tot de IJzertijd. Vooralsnog zijn er in de gemeente Soest geen bewoningsresten uit de Brons- en IJzertijd bekend, maar getuige de aanwezigheid van grafheuvels kunnen dergelijke resten, ook in het plangebied, niet geheel uitgesloten worden. Over de aanwezigheid van bewoning in de Romeinse tijd bestaat vooralsnog geen zekerheid. De kans op het in het plangebied aantreffen van resten uit deze periode is zeer klein, maar kan niet geheel uitgesloten worden. Sporen van vroegmiddeleeuwse ontginningen zijn mogelijk wel aan te treffen.

Resten uit het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum zullen zich manifesteren in de vorm van vuursteen- en houtskoolconcentraties. Resten uit het Neolithicum, de Bronstijd en de IJzertijd zullen zich manifesteren in de vorm van een cultuurlaag, een omgewerkte laag onder het plaggendek met daarin aardewerkscherven en houtskool. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Eventuele grondsporen (uitgezonderd diepe paalsporen, waterputten et cetera) zullen zich tot een halve meter in de natuurlijke ondergrond (dekzand) bevinden. Als gevolg van de landbouwkundig grondgebruik, de aanleg van bebouwing en de aanplant van bomen zullen ondiepe sporen zijn verdwenen of zal enkel de basis bewaard zijn gebleven.

Vermoedelijk is het gebied waarin zich het plangebied bevindt in de 11^e eeuw ontgonnen. Uit historische gegevens is bekend dat zich in 1653 ten zuiden van het plangebied een boerderij bevond. In dat jaar werd de boerderij opgenomen in de buitenplaats Huis en Dael, dat door de Amsterdamse bankier Guillelmo Bartolotti werd aangelegd. Na het verdwijnen van de buitenplaats bevond zich in de 19^e tot het begin van de 20^e eeuw op de locatie de boerderij Vosseveld. Op 1920 liet P.J.H. Roëll hier in neoclassicistisch stijl het herenhuis Vosseveld bouwen. In de Tweede Wereldoorlog was het huis door de Duitsers in gebruik genomen als kazerne. Op grond hiervan moet in het plangebied rekening worden gehouden met resten van verdedigingswerken uit deze periode.

Het plangebied maakte deel uit van het landgoed en strekte zich evenwijdig aan de oprijlaan uit. Op basis van oude kaarten worden binnen het plangebied geen overblijfselen van aan het landgoed gerelateerde bebouwing verwacht. Wel was er in de jaren '30 tot begin jaren '50 van de vorige eeuw aan de noordzijde van het plangebied sprake van bebouwing. Dit betrof vermoedelijk een woonhuis. Ook vanaf eind jaren '80 van de vorige eeuw tot enkele jaren geleden heeft in het plangebied een woning gestaan.

Om bovengenoemde verwachting te toetsen en waar nodig aan te vullen is in het plangebied een verkennend uitgevoerd. Hieruit volgt dat de natuurlijke ondergrond uit matig fijn, redelijk tot goed gesorteerd dekzand (Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Bostel) bestaat. De bodemopbouw wordt gekenmerkt door Aap-(A/C)-C-profielen. Het plaggendek heeft een dikte van 50 tot 75 cm. Bodemkundig is er sprake van hoge zwarte enkeerdgronden.

In geen van de boringen zijn duidelijke resten van een podzolbodem aangetroffen. Uit de aanwezigheid van lichtgekleurde zandbrokken en (sub)recent vondstmateriaal (baksteen, aardewerk en glas) moet worden aangenomen dat het plaggendek is omgewerkt, vermoedelijk als gevolg van bouw- en sloopactiviteiten en/of de aanplant van bomen.

De bovenste halve meter van het dekzand wordt beschouwd als een potentieel archeologisch niveau. Dit niveau is echter niet meer intact aanwezig. Met name in het noordelijk deel van het

plangebied is de bodem relatief diep verstoord, mogelijk door bouw- en slooptactiviteiten in het verleden. Gezien het ontbreken van een podzolprofiel moet worden aangenomen dat 40 à 50 cm van de top van het dekzand is opgenomen in de bovengrond. Derhalve zal enkel de onderkant van eventuele, dieper ingegraven sporen bewaard zijn gebleven. Daarom dient de archeologische verwachting naar laag te worden bijgesteld.

Op grond van de aangetroffen bodemopbouw is de kans klein dat (mogelijk aanwezige) archeologische waarden worden bedreigd. Bovendien zal de nieuwbouw in het noordelijk deel van het plangebied worden gerealiseerd, waar in het verleden reeds bebouwing heeft bestaan en is vastgesteld dat de bodem relatief diep verstoord is. ADC ArcheoProjecten adviseert daarom om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling, omdat er in het plangebied geen archeologische resten worden verwacht. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd:	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In opdracht van Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer B.V. heeft ADC ArcheoProjecten in mei 2016 een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op de locatie Birkstraat 86 in Soest, gemeente Soest (afb. 1 en 2). De aanleiding van het onderzoek is de voorgenomen woningbouw.

Op grond van de Wet op de archeologische monumentenzorg, die onderdeel uitmaakt van de Monumentenwet, moeten archeologische (verwachtings)waarden gewaarborgd zijn in het bestemmingsplan. In het vigerende bestemmingsplan 'Landelijk Gebied', dat op 3 juni 2015 door de gemeente Soest is vastgesteld, heeft het plangebied de dubbelstemming 'Waarde Archeologie – hoge verwachting'.¹ Op de archeologische beleidsadvieskaart betreft dit een zone die is aangeduid als 'Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied categorie 1' (afb. 3).² Volgens de bestemmingsregels geldt een onderzoekspllicht bij bodemingrepen dieper dan 30 cm en groter dan 100 m².

Ten behoeve van het verkrijgen van een omgevingsvergunning dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.3).³ Behalve op de KNA is de uitvoering van het onderzoek tevens gebaseerd op de Richtlijnen voor Inventariserend Veldonderzoek in de gemeente Soest versie 1 – januari 2011.

De volgende administratieve gegevens zijn van toepassing:

Opdrachtgever:	Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer B.V. De heer R. de Groot Lekdijk 44 2967 GB Langerak Tel.: 0184 – 600 240 E-mail: ronald@vandenheuvelbv.eu
Fasen AMZ-cyclus:	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek
Aanleiding:	woningbouw
Locatie:	Birkstraat 86
Plaats:	Soest
Gemeente:	Soest
Provincie:	Utrecht
Kadastrale gegevens:	gemeente Soest sectie C nummer 4787 (gedeeltelijk)
Kaartblad:	32B (1:25.000)
Oppervlakte plangebied	1.391 m ²
Coördinaten:	NW: 149.996 / 463.767 ZO: 150.004 / 463.704 NO: 150.018 / 463.760 ZW: 149.980 / 463.711
Bevoegde overheid met contactgegevens:	Dhr. A.C. de Jong Gemeente Soest Postbus 2000 3760 CA Soest Tel.: 035 – 609 35 39 E-mail: h.dejong@soest.nl

¹ <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/>

² Gemeente Soest 2011a.

³ SIKB 2013.

Deskundige namens de bevoegde overheid met contactgegevens:	Dhr. drs. M.L. Verhamme (regio-archeoloog) Centrum voor Archeologie Gemeente Amersfoort Langegracht 11 3811 BT Amersfoort Tel.: 033 – 463 77 97 E-mail: m.verhamme@amersfoort.nl
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	4000576100
ADC-projectcode:	4180312
Auteur:	R.M. van der Zee
Projectmedewerker(s):	n.v.t.
Autorisatie:	A. Muller
Periode van uitvoering:	mei, juni en juli 2016
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://dx.doi.org/10.17026/dans-28n-pejv

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?
- Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben

betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

De beschrijving van de historische en aardwetenschappelijke informatie is gebaseerd op het volgende bronmateriaal:

- Kadastrale minuut uit 1811-1832
- Grote historische atlas van Nederland, 1:50.000, deel 1 West-Nederland 1839-1859
- Bonnekaarten uit 1872, 1890, 1900, 1902, 1910, 1917, 1926, 1932 en 1944
- Topografische kaarten uit 1936-2015
- Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000
- Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000
- Bodemkaart van Nederland 1:50.000
- Recente luchtfoto's (Google Earth)
- AHN-beelden
- Archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Soest
- Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)
- Archeologische MonumentenKaart (AMK)
- Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS)
- Diverse rapporten en websites

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied, beschrijving huidig gebruik en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied is gelegen binnen de bebouwde kom van Soest, ten oosten van de dorpkern (afb. 1 en 2). De locatie beslaat een deel van het perceel dat kadastraal bekend is als 'gemeente Soest sectie C nummer 4787'. Het wordt aan de noordzijde begrensd door de Birkstraat, aan de westzijde door een oprijlaan en aan de oostzijde door een perceelscheiding van het perceel van Birkstraat 88. De zuidzijde is niet fysiek begrensd. De oppervlakte bedraagt circa 1.391 m².

Het plangebied is momenteel grotendeels braakliggend (afb. 4). Het zuidelijk deel bestaat uit bos.

In het plangebied is recent een milieukundig verkennend bodemonderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn nog niet bekend.

In het kader van het onderzoek zijn gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen opgevraagd bij het KLIC.⁴ Uit de hierop ontvangen gegevens blijkt dat evenwijdig aan de westrand van het plangebied een gasleiding aanwezig is. Verder is in het noordelijk deel, op de locatie waar een woning heeft gestaan, een datakabel aanwezig.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 500 m rondom het plangebied. De begrenzing van deze zone is gebaseerd op het gegeven dat hierbinnen sprake is van voldoende informatie om een uitspraak te doen over de archeologische verwachting die representatief is voor het plangebied.

In het noordelijk deel van het plangebied zullen twee twee-onder-één-kap woningen gerealiseerd worden. Het definitieve ontwerp van de woningen is nog niet vastgesteld. Over de funderingswijze zijn op dit moment geen gegevens beschikbaar.

De consequentie van de voorgenomen ontwikkeling kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

⁴ meldingsnummer 16G22799.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000 ⁵	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden, dekzand (kaartcode: Bx5)
Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 (afb. 5) ⁶	niet gekarteerd (bebouwd), aangrenzende eenheid: gordeldekzand-welvingen al dan niet met oud bouwlanddek (kaartcode: 3L6)
Bodemkaart van Nederland 1:50.000 ⁷	niet gekarteerd (bebouwd), aangrenzende eenheid: hoge zwarte enkeergronden, leemarm en zwak lemig fijn zand, grondwatertrap VII (kaartcode: zEZ21-VII)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁸	5,4 m + NAP

Geologie en geomorfologie

Het plangebied bevindt zich ten oosten van de Gooise stuwwal die zich vanaf Blaricum, via Hilversum, Baarn en Soest in zuidelijke richting uitstrekt. De stuwwal is in de voorlaatste ijstijd, het Saalien (370.000-130.000 jaar geleden), door het landijs gevormd.⁹ Ze bestaat uit overwegend grindrijk, fijn en grof zand, dat is afgezet door voorlopers van voornamelijk de Rijn en andere rivieren uit het oosten, die voor de vorming van de stuwwallen hier stroomden. Tijdens en na terugtrekking van het landijs werd door smeltwater materiaal van de stuwwallen naar lagere delen getransporteerd. Aan de voet van de stuwwallen ontstonden zogenoemde smeltwaterwaaiers (sands). De hieraan gerelateerde fluvioglaciale afzettingen (smeltwaterafzettingen) bestaan uit gelaagd, grindhoudend grof zand. Volgens de huidige lithostratigrafische indeling¹⁰ behoren deze tot het Laagpakket van Schaarsbergen binnen de Formatie van Drente.

De fluvioglaciale afzettingen worden veelal bedekt door een pakket dekzand, een windafzetting uit de laatste ijstijd, het Weichselien.¹¹ Dit zand wordt gerekend tot het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Boxtel.¹² De dekzanden zijn hoofdzakelijk in een krans rondom de stuwwal afgezet. Ze vormen een zwakgolvend reliëf met talrijke oost-west verlopende ruggen en worden ook wel 'gordeldekzandruggen' genoemd.

In het Holoceen (11.700 jaar geleden tot heden), het huidige geologische tijdvak dat volgde op het Weichselien, steeg de temperatuur geleidelijk en nam de begroeiing toe. Hierdoor werd het dekzandreliëf grotendeels vastgelegd en vonden, behoudens enkele duingebieden, geen grootschalige verstuiwingen meer plaats.¹³ Als gevolg van het grootschalig kappen van bos vonden met name in de Middeleeuwen lokaal nog wel grote zandverstuiwingen plaats.

Bodem

Op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000 ligt het plangebied in een zone die niet gekarteerd is.¹⁴ Deze zone beslaat de bebouwde kom van Soest. Het is echter aannemelijk dat de bodem in het plangebied van dezelfde aard is (geweest) als de bodem in de onbebouwde gebieden ten oosten van Soest. Daarom moet ter plaatse rekening worden gehouden met hoge zwarte enkeergronden.

⁵ TNO 2006.

⁶ Stichting voor Bodemkartering & Rijks Geologische Dienst 1982.

⁷ Stichting voor Bodemkartering 1966.

⁸ <http://ahn.geodan.nl/ahn>

⁹ De Mulder et al. 2003.

¹⁰ TNO 2011.

¹¹ De Mulder et al. 2003.

¹² TNO 2011.

¹³ Ibid.

¹⁴ Stichting voor Bodemkartering 1966.

Hoge zwarte enkeerdgronden worden gekenmerkt door een humushoudende bovengrond van tenminste 50 cm dikte.¹⁵ Deze is ontstaan door ophoging van de oorspronkelijke grond met mest vermengd met overwegend heideplaggen, afkomstig van potstallen en wordt daarom ook wel plaggendek genoemd.

Onder het plaggendek zijn veelal nog resten van een podzolprofiel aanwezig. De aanwezigheid van een podzol is het resultaat van uitspoeling, verplaatsing en neerslag van organische stof en ijzer- en aluminiumoxiden. Door grondbewerking is veelal het bovenste deel opgenomen in het bovenliggende plaggendek en is er sprake van een zogenoemd 'onthoofd podzolprofiel'.

Vanwege de beschermende werking van een plaggendek kunnen archeologische sporen uit de perioden van vóór de Late Middeleeuwen, die zich onder dit dek bevinden, goed geconserveerd zijn. Gezien de resultaten van een op Landgoed Vosseveld, ten zuiden van het plangebied, uitgevoerd verkennend booronderzoek¹⁶ moet echter rekening worden gehouden met een gedeeltelijk vergraven en/of afgetopte bodemprofielen. In enkele boringen is niettemin een restant van een plaggendek aangetroffen. Hoewel de bodemopbouw voornamelijk bestond uit A/C-profielen, is in enkele boringen nog een BC-horizont, een restant van een podzolbodem, aanwezig.

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In 2011 is voor het grondgebied van de gemeente Soest een archeologische beleidsadvieskaart¹⁷ vervaardigd (afb. 3). Op deze kaart is het gebied verdeeld in waarde- en verwachtingsgebieden.¹⁸ De waardegebieden betreffen de Archeologische Rijksmonumenten, de grafheuvels en de overige gebieden met een hoge archeologische waarde. De verwachtingsgebieden zijn verdeeld in de categorieën hoog, middelmatig, laag, of onbekend. Het plangebied bevindt zich binnen de eenheid 'Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied 1'. Hier is sprake van een hoge archeologische verwachting.

Op de Archeologische MonumentenKaart (AMK) zijn binnen het onderzoeksgebied geen archeologische terreinen (monumenten) weergegeven (afb. 6). Vermeldenswaard zijn evenwel de volgens de Monumentenwet beschermd terreinen van zeer hoge archeologische waarde, die zich op circa 700 m ten zuiden van het plangebied uitstrekken.¹⁹ Ter plaatse van de daar aanwezige stuifzanden, bekend onder de toponiemen 'Lange Duinen' en 'Korte Duinen', zijn laatpaleolithische vuursteenvindplaatsen (Hamburg- en Tjongercultuur) aangetroffen.

Op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) is in het plangebied geen militair erfgoed aangegeven.²⁰

Binnen het plangebied zijn in Archis geen onderzoeksmeldingen en waarnemingen geregistreerd. Wel zijn in de omgeving van het plangebied enkele onderzoeksmeldingen en waarnemingen bekend. Deze worden in het onderstaande besproken. Voor de ligging, zie afb. 6.

Voor de locatie Birkstraat 107, op circa 350 m ten noordoosten van het plangebied, is een bureauonderzoek uitgevoerd, gevolgd door een inventariserend veldonderzoek middels een verkennend booronderzoek.²¹ Op basis van het bureauonderzoek werden in de top van het dekzand resten uit de perioden Laat-Paleolithicum t/m Bronstijd en Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd verwacht.²²

Het booronderzoek wees uit dat de diepere ondergrond uit dekzand (Laagpakket van Wierden binnen de Boxtel Formatie) bestaat. Sporen van bodemvorming (podzolering) werden niet

¹⁵ De Bakker 1966.

¹⁶ onderzoeksmelding 51.624; Buesink 2012.

¹⁷ De Boer 2010.

¹⁸ Gemeente Soest 2011b.

¹⁹ monumenten 8.884, 8.885 en 8.886.

²⁰ <http://www.ikme.nl>

²¹ onderzoeksmelding 51.325.

²² Huizer & Van der Zee 2012.

aangetroffen. Het dekzand werd afgedekt door een veenpakket, hetgeen duidde op een vernatting van het gebied. De kans op de aanwezigheid van archeologische sporen en/of vondsten werd daarom klein geacht. Het veen werd op zijn beurt afgedekt door een laag stuifzand (Laagpakket van Kootwijk binnen de Boxtel Formatie). Een overstoven bodem werd hierin niet vastgesteld. Door bemesting en grondbewerking in het kader van de landbouw was het bovenste deel humeus ontwikkeld. De bovengrond was sterk puinhoudend. Vermoedelijk ging het hierbij om sloopresten van bijgebouwen van de huidige boerderij 'Het Gagelgat'. Op grond van de aangetroffen bodemopbouw werd verder onderzoek niet noodzakelijk geacht. Niettemin zijn tijdens graafwerkzaamheden enkele waarnemingen gedaan.²³

Op het sportveld aan de Staringlaan, op circa 300 m ten noordwesten van het plangebied, is een inventariserend veldonderzoek middels proefsleuven uitgevoerd.²⁴ De locatie bevindt zich in het overgangsgebied van de Gooise stuwwal naar het dekzandgebied ten oosten ervan. In het aanwezige dekzand werd een podzolbodem vastgesteld. In deze bodem is tijdens het proefsleuvenonderzoek vuursteen aangetroffen.²⁵ Hieronder werden kuilen en een haardkuil aangetroffen met daarin eveneens vuursteen. Het materiaal is gedateerd als mesolithisch. De podzolbodem werd afgedekt door een 20 tot 100 cm dikke laag stuifzand. Onderin deze laag werd een aantal karrensporen aangetroffen, die op basis van aardewerkmateriaal niet ouder te dateren zijn dan 14^e eeuw. Een deel van het locatie bleek te zijn opgehoogd met plaggen, waarin ploegsporen te zien waren. Het aardewerk uit de akkerlaag dateert uit de 19^e eeuw. Op grond van de resultaten is een opgraving uitgevoerd.

Voor landgoed Vosseveld, dat zich ten zuiden van het plangebied uitstrekt, is een bureauonderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van archeologische resten.²⁶ Dit onderzoek werd gevolgd door een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek. Op basis van de landschappelijke ligging werden archeologische vanaf het Laat-Paleolithicum t/m de Nieuwe tijd verwacht.²⁷ Verder werd rekening gehouden met ontginningssporen uit de Middeleeuwen, resten van een gracht en bijgebouwen, onderdeel van de in 1653 gestichte buitenplaats 'Heuvel en Dael' en resten van een boerderij uit de tweede helft van de 18^e eeuw. Het booronderzoek wees uit dat de top van het dekzand verstoord was. Plaatselijk werden evenwel nog een restant van een esdek en een podzolbodem waargenomen. In twee boringen werd de voormalige gracht aangetroffen. Vanwege de verstoring van de top van de bodem werden geen intacte vuursteenvindplaatsen meer verwacht. Voor de overige perioden werd de hoge archeologische verwachting gehandhaafd.

Om de verwachting voor landgoed Vosseveld te toetsen en waar nodig aan te vullen is een inventariserend veldonderzoek middels proefsleuven uitgevoerd.²⁸ Hierbij zijn aan buitenplaats 'Heuvel en Dael' gerelateerde resten aangetroffen.²⁹ Deze bestonden uit één van de grachten alsmede verschillende fasen van tuininrichting in de vorm van plantbedden. Zowel in de gracht als in de plantbedden zijn verschillende vondsten³⁰ aangetroffen: fragmenten aardewerk (roodbakend geglazuurd en ongeglaazuurd (bloempot), mineraalwaterfles en porselein, alsmede twee tegelfragmenten. Op basis van het vondstmateriaal worden de sporen globaal tussen het eind van de 17^e en het eind van de 18^e eeuw gedateerd. Behalve aan de buitenplaats gerelateerde sporen en vondsten zijn overblijfselen van een Duitse mitrailleurstelling uit de Tweede Wereldoorlog gevonden. Deze diende vermoedelijk ter verdediging van de kazerne die in het herenhuis Vosseveld was gevestigd. Verder bevinden zich diverse muurresten in de ondergrond, die aan voormalige bijgebouwen van het herenhuis Vosseveld en de school kunnen worden gerelateerd.

²³ onderzoeksmelding 64.067.

²⁴ onderzoeksmelding 58.336.

²⁵ Stolk 2013.

²⁶ onderzoeksmelding 51.624.

²⁷ Buesink 2012.

²⁸ onderzoeksmelding 54.486.

²⁹ De Groot 2012.

³⁰ waarneming 437.557.

De sloop van de op het terrein aanwezige Fritz Redlschool vond onder archeologische begeleiding (conform protocol opgraven) plaats.³¹ De resultaten van dit onderzoek zijn niet voorhanden.

Ten zuidwesten van het plangebied bevindt zich een gemeentelijk (gebouwd) monument. Dit betreft het herenhuis 'Vosseveld'. Het huidige pand, genaamd Vosseveld is in 1920 gebouwd in opdracht van jonkheer P.J.H. Roëll uit Utrecht. Voorheen heeft op deze plek het buiten 'Heuvel en Dael' gestaan. Het pand werd in neoclassistische stijl opgetrokken naar een ontwerp van architect D. Saal uit Alkmaar. Al snel kwam het pand in het bezit van de vereniging 'Trein 8.28 H.I.J.S.M.', die het in gebruik nam als vakantiekolonie. Diverse malen werd het nadien verbouwd. In 1960 vestigde zich er de Fritz Redlschool. Later kwam het pand in het bezit van het UMC dat er de afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie vestigde.

Het herenhuis ligt aan het eind van een oprijlaan, middenin een parktuin. Het bakstenen pand heeft een rechthoekige plattegrond en telt twee bouwlagen met een zolderverdieping onder een afgeplat schilddak. Aan de rechterzijde van het pand ligt een terugspringende zijvleugel van eveneens twee bouwlagen en een leien schilddak.

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Kadastrale minuut (afb. 7) ³²	1811-32	landgoed/bos
Topografische kaart ³³	1849	idem
Bonnekaart (afb. 8) ³⁴	1872	landgoed/bos, tuin
Bonnekaart ³⁵	1890	idem
Bonnekaart ³⁶	1900	idem
Bonnekaart ³⁷	1902	idem
Bonnekaart ³⁸	1910	idem
Bonnekaart ³⁹	1917	idem
Bonnekaart ⁴⁰	1926	idem
Bonnekaart ⁴¹	1932	landgoed/bos, tuin, woning (noordzijde)
Bonnekaart (afb. 9) ⁴²	1944	idem
Topografische kaarten ⁴³	1936-1951	landgoed/bos, tuin
Topografische kaarten ⁴⁴	1952-2012	landgoed/bos, tuin, woning (noordzijde)
Topografische kaarten ⁴⁵	2012-heden	landgoed/bos, tuin

³¹ Onderzoeksmelding 54.957.

³² Kadaster 1811-32.

³³ Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1990.

³⁴ Bureau Militaire Verkenningen 1872.

³⁵ Bureau Militaire Verkenningen 1890.

³⁶ Bureau Militaire Verkenningen 1900.

³⁷ Bureau Militaire Verkenningen 1902.

³⁸ Bureau Militaire Verkenningen 1910.

³⁹ Bureau Militaire Verkenningen 1917.

⁴⁰ Bureau Militaire Verkenningen 1926.

⁴¹ Bureau Militaire Verkenningen 1932.

⁴² Bureau Militaire Verkenningen 1944.

⁴³ <http://www.topotijdreis.nl/>

⁴⁴ <http://www.topotijdreis.nl/>

⁴⁵ <http://www.topotijdreis.nl/>

Historie

Vuurstenen vuistbijlen, afslagen en rolstenen op de stuwwallen van de Utrechtse Heuvelrug en Het Gooi tonen aan dat de bewoningsgeschiedenis van de gemeente Soest teruggaat tot in de Vroege Prehistorie.⁴⁶ Vuursteenvondsten en houtskoolconcentraties (van haardkuilen) die tijdens archeologische onderzoek op het sportveld aan de Staringlaan zijn aangetroffen vormen aanwijzingen dat het onderzoeksgebied reeds vanaf het Mesolithicum bewoning kent. Bewoningsresten uit de Brons- en IJzertijd alsmede de Romeinse tijd zijn evenwel vooralsnog niet bekend. Gezien de aanwezigheid van grafheuvels wordt evenwel aangenomen dat er in ieder geval in de Brons- en IJzertijd wel bewoning is geweest.

De oudst bekende schriftelijke bron die betrekking heeft op het grondgebied van Soest dateert uit de 8^e eeuw na Chr.⁴⁷ In het jaar 777 schonk Karel de Grote een groot koninklijk domein, waarvan de 'villa Lisiduna' (het huidige Oud-Leusden) het centrum vormde, aan de bisschoppelijke Sint Maartenskerk in Utrecht. In de Vroege Middeleeuwen was het akkerareaal nog vrij beperkt, maar dit groeide aanzienlijk naar mate de bevolking toenam. Hierop werd meer graasgebied gecreëerd, waarbij bossen werden gekapt en heidevelden werden aangelegd. Waarschijnlijk begon men in de Late Middeleeuwen met systematische plaggenbemesting. Hierdoor ontstonden plaggenbodems, die vruchtbaarder waren en het vocht beter vasthielden dan de zandgronden.

De ontginningseenheid 'De Birk', waar het plangebied deel van uitmaakt, is vermoedelijk in de 11^e eeuw ontstaan.⁴⁸ Ten zuiden van het plangebied bevond zich een boerderij. In 1654 werd op deze locatie het huis 'Heuvel en Dael' gebouwd. Het omliggende gebied werd omgevormd tot landgoed, dat werd gekenmerkt door grachten en een rechthoekig lanenstelsel. In de loop van de 18^e eeuw raakte de buitenplaats in verval en maakte in 1759 plaats voor een boerderij. Deze werd in 1920 gesloopt en maakte op zijn beurt plaats voor het herenhuis Vosseveld, dat nog altijd aanwezig is.

De huidige Birkstraat kent een middeleeuwse oorsprong als doorgaande weg. Het betreft een oude route van Amersfoort naar Amsterdam en maakt deel uit van een hessenweg.⁴⁹

Oude kaarten

Op de oudst geraadpleegde kaart, het minuutplan van de gemeente Soest uit 1811-32⁵⁰, is het plangebied onbebouwd (afb. 7). Het maakt deel uit van een strook bos evenwijdig aan de oprijlaan naar het omgrachte herenhuis Vosseveld. De historische kaart uit 1849⁵¹ en de Bonnekaarten uit 1872-1926⁵² laten een vergelijkbaar beeld zien, met uitzondering van een strook langs de Birkstraat die als tuin in gebruik is (afb. 8).

Op de Bonnekaarten uit 1932 en 1944⁵³ alsook de topografische kaarten uit de periode 1936-1951⁵⁴ is in de noordwesthoek bebouwing, vermoedelijk een woning, aangegeven (afb. 9). Op de topografische kaarten uit de periode 1952-1981⁵⁵ is het plangebied weer onbebouwd, totdat op de topografische kaart van 1982⁵⁶ opnieuw een woning verschijnt. Op de topografische kaart van 2013⁵⁷ is de woning verdwenen.

⁴⁶ Gemeente Soest 2011b.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Blijdenstijn 2005.

⁵⁰ Kadaster 1811-32.

⁵¹ Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1990.

⁵² Bureau Militaire Verkenningen 1872, 1890, 1900, 1902, 1910, 1917, 1926.

⁵³ Bureau Militaire Verkenningen 1932, 1944.

⁵⁴ <http://www.topotijdreis.nl/>

⁵⁵ <http://www.topotijdreis.nl/>

⁵⁶ <http://www.topotijdreis.nl/>

⁵⁷ <http://www.topotijdreis.nl/>

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag *“Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?”* kan als volgt worden beantwoord:

Op basis van de landschappelijke ligging, op de met dekzand overdekte flank van Gooise stuwwal, moet in het plangebied rekening worden gehouden met archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum. Waarnemingen die in het gebied van de Lange Duinen en de Korte Duinen, ten zuiden van het plangebied, zijn gedaan, duiden op menselijke activiteiten in de periode Laat-Paleolithicum tot de IJzertijd. Vooralsnog zijn er in de gemeente Soest geen bewoningsresten uit de Brons- en IJzertijd bekend, maar getuige de aanwezigheid van grafheuvels kunnen dergelijke resten, ook in het plangebied, niet geheel uitgesloten worden. Over de aanwezigheid van bewoning in de Romeinse tijd bestaat vooralsnog geen zekerheid. De kans op het in het plangebied aantreffen van resten uit deze periode is zeer klein, maar kan niet geheel uitgesloten worden. Sporen van vroegmiddeleeuwse ontginningen zijn mogelijk wel aan te treffen.

Resten uit het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum zullen zich manifesteren in de vorm van vuursteen- en houtskoolconcentraties. Resten uit het Neolithicum, de Bronstijd, de IJzertijd, de Romeinse tijd en de Vroege Middeleeuwen zullen zich manifesteren in de vorm van een cultuurlaag, een omgewerkte laag onder het plaggendek met daarin aardewerkscherven en houtskool. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Eventuele grondsporen (uitgezonderd diepe paalsporen, waterputten et cetera) zullen zich tot een halve meter in de top van de natuurlijke ondergrond (dekzand) bevinden. Als gevolg van de landbouwkundig grondgebruik, de aanleg van bebouwing en de aanplant van bomen zullen ondiepe sporen zijn verdwenen of zal enkel de basis bewaard zijn gebleven.

Vermoedelijk is het gebied waarin zich het plangebied bevindt in de 11^e eeuw ontgonnen. Uit historische gegevens is bekend dat zich in 1653 ten zuiden van het plangebied een boerderij bevond. In dat jaar werd de boerderij opgenomen in de buitenplaats Huis en Dael, dat door de Amsterdamse bankier Guillelmo Bartolotti werd aangelegd. Na het verdwijnen van de buitenplaats bevond zich in de 19^e tot begin van de 20^e eeuw op de locatie de boerderij Vosseveld. Op 1920 liet P.J.H. Roëll hier in neoclassicistische stijl het herenhuis Vosseveld bouwen. In de Tweede Wereldoorlog was het huis door de Duitsers in gebruik genomen als kazerne. Op grond hiervan moet in het plangebied rekening worden gehouden met resten van verdedigingswerken uit deze periode.

Het plangebied maakte deel uit van het landgoed en strekte zich evenwijdig aan de oprijlaan uit. Op basis van oude kaarten worden binnen het plangebied geen overblijfselen van aan het landgoed gerelateerde bebouwing verwacht. Wel was er in de jaren '30 tot begin jaren '50 van de vorige eeuw aan de noordzijde van het plangebied sprake van bebouwing. Dit betrof vermoedelijk een woonhuis. Ook vanaf eind jaren '80 van de vorige eeuw tot enkele jaren geleden heeft in het plangebied een woning gestaan.

De beantwoording van de overige onderzoeksvragen is als volgt:

- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

Op grond van de landschappelijke ligging van het plangebied en archeologische waarnemingen in de omgeving moet rekening worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten vanaf de Vroege Prehistorie.

Om de kans op de aanwezigheid van archeologische resten te bepalen is vooral het verwerven van inzicht in de bodemopbouw en de mate van intactheid van belang. Geadviseerd wordt daarom een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek uit te voeren (zie hoofdstuk 3).

3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.1 Plan van Aanpak

3.1.1 Inleiding

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting, zoals deze is geformuleerd in par. 2.4. Op 23 mei 2016 werd een Plan van Aanpak opgesteld, waarin de werkwijze van het onderzoek werd vastgelegd. Dit PvA is ter beoordeling voorgelegd aan de regio-archeoloog⁵⁸ en op 25 mei 2016 goedgekeurd. In lijn met de conclusie naar aanleiding van de gespecificeerde verwachting (par. 2.4) is gekozen voor een verkennend booronderzoek. Met het verkennende booronderzoek zal de bodemopbouw en de mate van intactheid daarvan bepaald worden. Het leidt tot beantwoording van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van de ondergrond in het plangebied?
- In hoeverre is deze opbouw nog intact?
- Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied?
- Zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP?
- Alhoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, zijn er desondanks toch archeologische indicatoren aangetroffen?
Zo ja:
 - Op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP zijn deze archeologische indicatoren aangetroffen?
 - Wat is de horizontaal ruimtelijke spreiding van deze archeologische indicatoren?
 - Wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?
- In welk opzicht kan op basis van het veldonderzoek de archeologische verwachting worden bijgesteld?
- In hoeverre worden de (mogelijk aanwezige) archeologische waarden bedreigd door toekomstige planontwikkeling?
- Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?

3.1.2 Uitvoeringsplan veldwerkzaamheden

Voor het beantwoorden van de in par. 3.1.1 genoemde onderzoeksvragen is de volgende onderzoeksmethode toegepast:

Aantal boringen:	5
Boorgrid:	twee raaien met onderlinge boorafstand van 25 m, afstand tussen de raaien is 15 m
Diepte boringen:	tot tenminste 25 cm in de onverstoorde ondergrond (C-horizont)
Boormethode:	Edelman met diameter 7 cm (handmatig)
Bemonstering:	versnijden en/of verbrokkelen

De bodemtextuur en archeologische indicatoren worden beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.⁵⁹ De X- en Y-coördinaten worden bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met een GPS met een nauwkeurigheid van 2 m. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.

3.1.3 Monsternameplan

Hoewel een verkennend booronderzoek niet als primair doel het opsporen van archeologische vindplaatsen en indicatoren heeft, zullen eventuele relevante archeologische vondsten wel worden verzameld en indien mogelijk globaal worden gedetermineerd. Ook voor het onderzoek relevante bodemlagen zullen worden bemonsterd.

⁵⁸ e-mail dhr. drs. M.L. Verhamme d.d. 25 mei 2016.

⁵⁹ Bosch 2005; Nederlands Normalisatie-Instituut 1989.

3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Veldinspectie en uitvoering Plan van Aanpak

Het plangebied is braakliggend, het zuidelijk deel bestaat uit bos. De boringen zijn gezet in overeenstemming met het Plan van Aanpak.

3.2.2 Lithologische beschrijving en interpretatie

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 10. De boorgegevens worden gepresenteerd in bijlage 1.

Uit het booronderzoek blijkt dat de natuurlijke ondergrond van het plangebied uit kalkloos, humusloos, zwak siltig zand met een lichtgrijsgele kleur bestaat. De korrels zijn redelijk tot goed gesorteerd. De mediaanklasse van de korrelgrootte is matig fijn (150 – 210 µm). De bovenkant van het pakket varieert in diepteligging, van 55 cm –mv in boring 4 tot 125 à 130 cm –mv in de boring 1 en 2. Op grond van de korrelgrootte en de sortering wordt het zand geïnterpreteerd als dekzand (Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Bortel).

De bodemopbouw wordt in het merendeel van de boringen gekenmerkt door een 50 tot 75 cm dikke met humus aangerijkte laag (Aap-horizont). Deze laag is zwak tot matig humeus en heeft een grijsbruine kleur. Ze wordt geïnterpreteerd als een plaggendek. Uit de aanwezigheid van lichtgekleurde zandbrokken en (sub)recent vondstmateriaal (baksteen, aardewerk en glas; tabel 1) moet worden aangenomen dat het dek is omgewerkt, vermoedelijk als gevolg van de aanplant van bomen en/of bouw- en sloopactiviteiten, die verband houden met de woningen die in de 20^e en 21^e eeuw in het plangebied hebben gestaan.

Het plaggendek is in boring 5 scherp begrensd en gaat direct over in het onverstoord dekzand (C-horizont). In de boringen 1 t/m 3 bevindt zich tussen een plaggendek en het onverstoord dekzand een 30 tot 55 cm dikke overgangslaag bestaande uit brokken grijsbruin en lichtgrijsgeel zand.

Het boorprofiel van boring 4 wijkt enigszins af van de overige profielen. Hier is onder het plaggendek een 5 cm dikke, sterk roestige laag (Bs-horizont) aangetroffen. Mogelijk is dit een restant van een podzolbodem.

Samenvattend kan gesteld worden dat in het plangebied, in overeenstemming met de in het bureauonderzoek uitgesproken verwachting, sprake is van hoge zwarte enkeerdgronden. In geen van de boringen zijn eenduidige resten van een podzolbodem waargenomen. Mogelijk is deze ten gevolge van bodemverstoring opgenomen in het plaggendek. Met name in het noordelijk deel van het plangebied is de bodem relatief diep verstoord, mogelijk door bouw- en sloopactiviteiten in het verleden. De verstoring betekent dat het potentieel archeologisch niveau, de bovenste halve meter van het dekzand, niet meer intact aanwezig is. Gezien het ontbreken van een duidelijk podzolprofiel moet worden aangenomen dat 40 à 50 cm van de top van het dekzand is opgenomen in de bovengrond. Derhalve zal enkel de onderkant van eventuele, dieper ingegraven sporen bewaard zijn gebleven. De archeologische verwachting dient daarom te worden bijgesteld naar laag.

3.3 Conclusies

De in paragraaf 3.1.1 gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Wat is de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van de ondergrond in het plangebied?*
Het plangebied bevindt zich aan de voet van de Gooise stuwwal. De natuurlijke ondergrond wordt gevormd door matig fijn, redelijk tot goed gesorteerd dekzand (Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Bortel). De bodemopbouw wordt gekenmerkt door Aap-(A/C)-C-profielen. Het plaggendek heeft een dikte van 50 tot 75 cm. Bodemkundig is er sprake van hoge zwarte enkeerdgronden.

- *In hoeverre is deze opbouw nog intact?*
In geen van de boringen zijn duidelijke resten van een podzolbodem aangetroffen. Uit de aanwezigheid van lichtgekleurde zandbrokken en (sub)recent vondstmateriaal (baksteen, aardewerk en glas) moet worden aangenomen dat het plaggendek is omgewerkt, vermoedelijk als gevolg van bouw- en sloopactiviteiten en/of de aanplant van bomen.
- *Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied?*
De bovenste halve meter van het dekzand wordt beschouwd als een potentieel archeologisch niveau. Dit niveau is echter niet meer intact aanwezig. Met name in het noordelijk deel van het plangebied is de bodem relatief diep verstoord, mogelijk door bouw- en sloopactiviteiten in het verleden. Gezien het ontbreken van een duidelijk podzolprofiel moet worden aangenomen dat 40 à 50 cm van de top van het dekzand is opgenomen in de bovengrond. Derhalve zal enkel de onderkant van eventuele, dieper ingegraven sporen bewaard zijn gebleven.
- *Zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP?*
Niet van toepassing
- *Alhoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, zijn er desondanks toch archeologische indicatoren aangetroffen?*
In de boringen 2 en 3 is vondstmateriaal getroffen. Het materiaal bestaat uit (sub)recent baksteen, aardewerk en glas en heeft geen archeologische betekenis.
Zo ja:
 - *Op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP zijn deze archeologische indicatoren aangetroffen?*
Niet van toepassing
 - *Wat is de horizontaal ruimtelijke spreiding van deze archeologische indicatoren?*
Niet van toepassing
 - *Wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?*
Niet van toepassing
- *In welk opzicht kan op basis van het veldonderzoek de archeologische verwachting worden bijgesteld?*
De archeologische verwachting dient naar laag te worden bijgesteld.
- *In hoeverre worden de (mogelijk aanwezige) archeologische waarden bedreigd door toekomstige planontwikkeling?*
Op grond van de aangetroffen bodemopbouw is de kans klein dat (mogelijk aanwezige) archeologische waarden worden bedreigd. Bovendien zal de nieuwbouw in het noordelijk deel van het plangebied worden gerealiseerd, waar in het verleden reeds bebouwing heeft bestaan en is vastgesteld dat de bodem relatief diep verstoord is (boringen 1 en 2).
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*
Het plangebied kan als voldoende onderzocht worden beschouwd.

4 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling, omdat er in het plangebied geen archeologische resten worden verwacht. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Bakker, H. de**, 1966: *De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland*. In: Boor en Spade XV p. 25-41. Wageningen.
- Blijdenstijn, R.**, 2005: *Tastbare Tijd. Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht*. Amsterdam.
- Boer, G.H. de**, 2010: *Gemeente Soest. Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart*. RAAP-rapport 1866. Weesp.
- Bosch, J.H.A.**, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Buesink, A.**, 2012: *Gemeente Soest. Birkstraat 84 te Soest. Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (verkennde fase)*. BAAC rapport V-12.0118. Deventer.
- Bureau Militaire Verkenningen**, 1872, 1890, 1900, 1902, 1910 1917, 1926, 1932 en 1944: *Soesterberg, blad 427, 1:25.000*.
- Gemeente Soest**, 2011a: *Archeologische beleidsadvieskaart*. Soest.
- Gemeente Soest**, 2011b: *Beleidsnota archeologie*. Soest.
- Groot, R.W. de**, 2012: *Plangebied Birkstraat 84, gemeente Soest; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (proefsleuven)*. RAAP-rapport 2642. Weesp.
- Huizer, J. & R.M. van der Zee**, 2012: *Birkstraat 107, Soest. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*. ADC rapport 3052. Amersfoort.
- Kadaster**, 1811-32: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel de grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, Soest, Utrecht, sectie C, blad 02*.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & Th.E. Wong**, 2003: *De ondergrond van Nederland. Geologie van Nederland, deel 7*. Groningen.
- Normalisatie-Instituut, Nederlands**, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- SIKB**, 2013: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1966: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000. Kaartblad 32 West Amersfoort*. Wageningen.
- Stichting voor Bodemkartering & Rijks Geologische Dienst**, 1982: *Geomorfologische kaart van Nederland schaal 1:50.000. Kaartblad 32 Amersfoort*. Wageningen/Haarlem.
- Stolk, T.**, 2013: *Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek middels proefsleuven (IVO-P). Plangebied Staringlaan sportveld - Soest. Selectierapport d.d. 12-11-2013*. Centrum voor Archeologie. Amersfoort.
- TNO**, 2006: *Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000*. TNO, Utrecht.
- TNO**, 2011: *Lithostratigrafische Nomenclator van de Ondiepe Ondergrond, versie 2011*.
- Wolters-Noordhoff, Atlasproducties**, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 1 West-Nederland 1839-1859*. Groningen.

Geraadpleegde websites

<http://soest.geotalk.nl/>
<https://easy.dans.knaw.nl>
https://nl.wikipedia.org/wiki/Heuvel_en_Dael
<http://www.ahn.nl/pagina/apps-en-tools/viewer.html>
<http://www.ikme.nl/>
<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>
<http://www.topotijdreis.nl>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

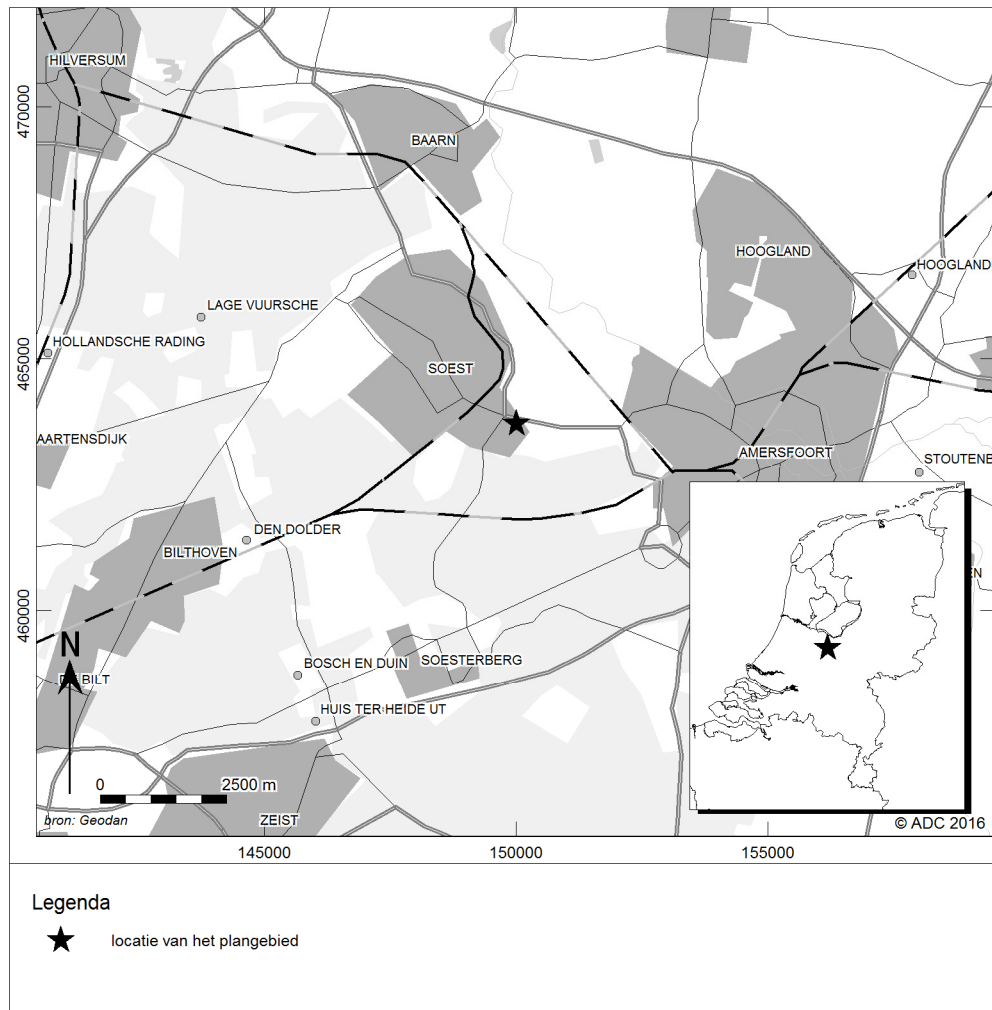
- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Soest
Afb. 4 Foto van het plangebied genomen in zuidwestelijke richting
Afb. 5 Locatie van het plangebied op een uitsnede van de Geomorfologische Kaart van Nederland (ingezoomed)
Afb. 6 AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 7 Globale ligging van het plangebied op het minuutplan van de gemeente Soest (1811-32). Het noorden is rechtsboven.
Afb. 8 Begrenzing van het plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart van 1872
Afb. 9 Begrenzing van het plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart van 1944
Afb. 10 Boorpuntenkaart

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

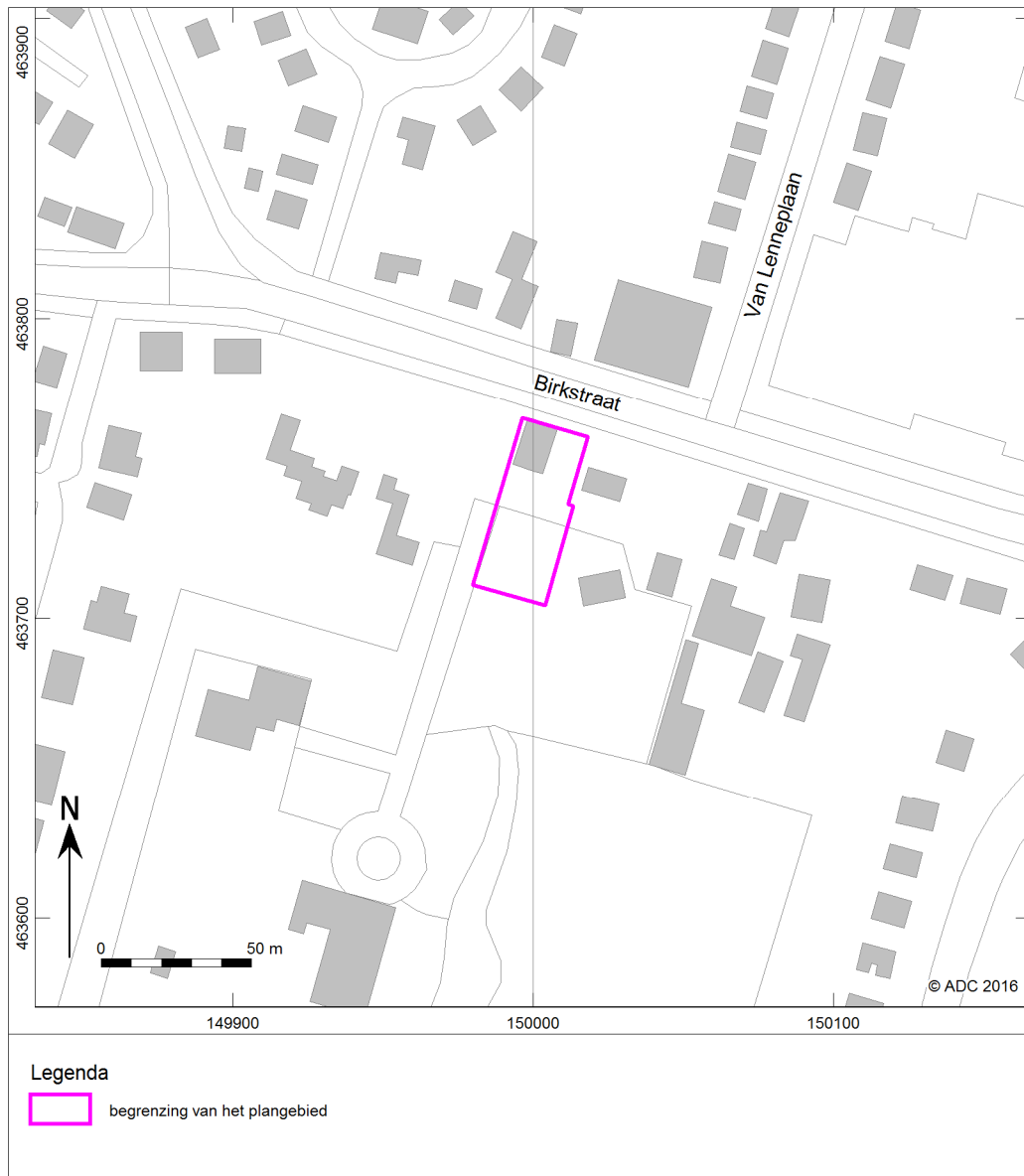
Tabel 2. Archeologische indicatoren en vondsten

Tabel 1. Archeologische indicatoren en vondsten

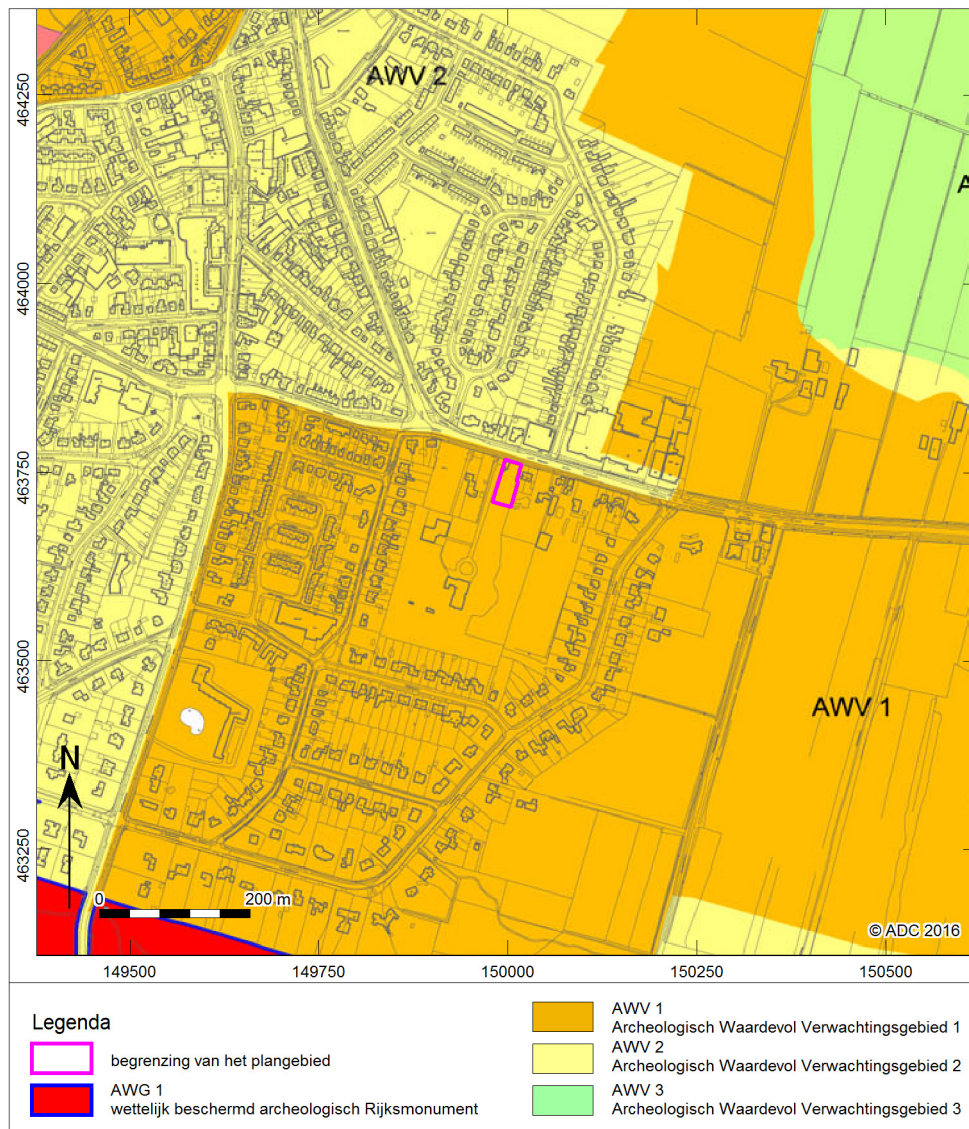
Oorsprong	Vondst-nummer	Diepte cm-mv	x (mRD)	y (mRD)	Omschrijving	Datering
Boring 2	n.v.t.	0 - 50	150.003	463.722	glas, roodbakkend aardewerk (bloempot?)	(sub)recent, 19 ^e /20 ^e -eeuws
Boring 3	n.v.t.	0 - 50	149.992	463.738	baksteen	Nieuwe tijd

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

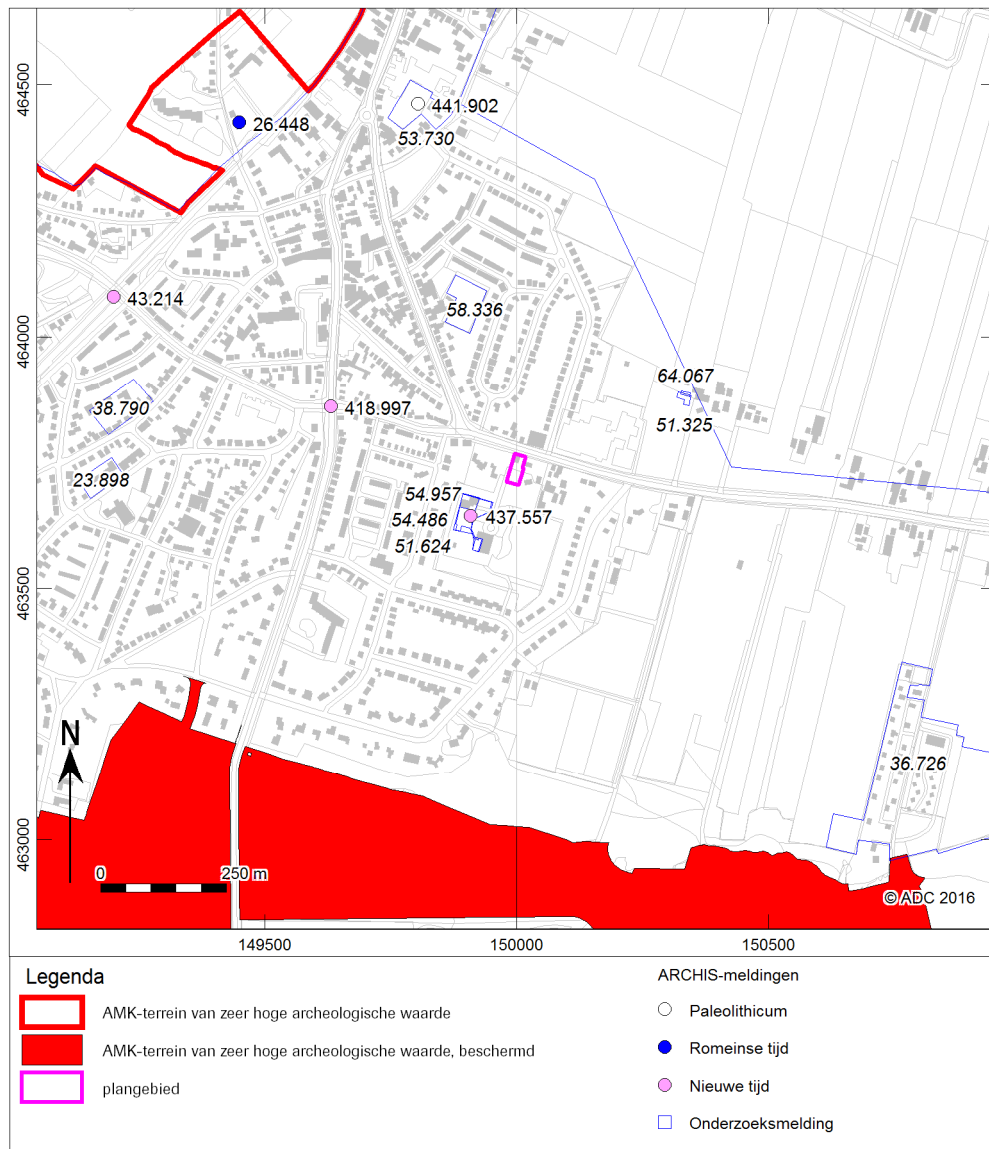
Afb. 3 Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Soest

Afb. 4 Foto van het plangebied genomen in zuidwestelijke richting

Afb. 5 Locatie van het plangebied op een uitsnede van de Geomorfologische Kaart van Nederland (ingezoomd)

Afb. 6 AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

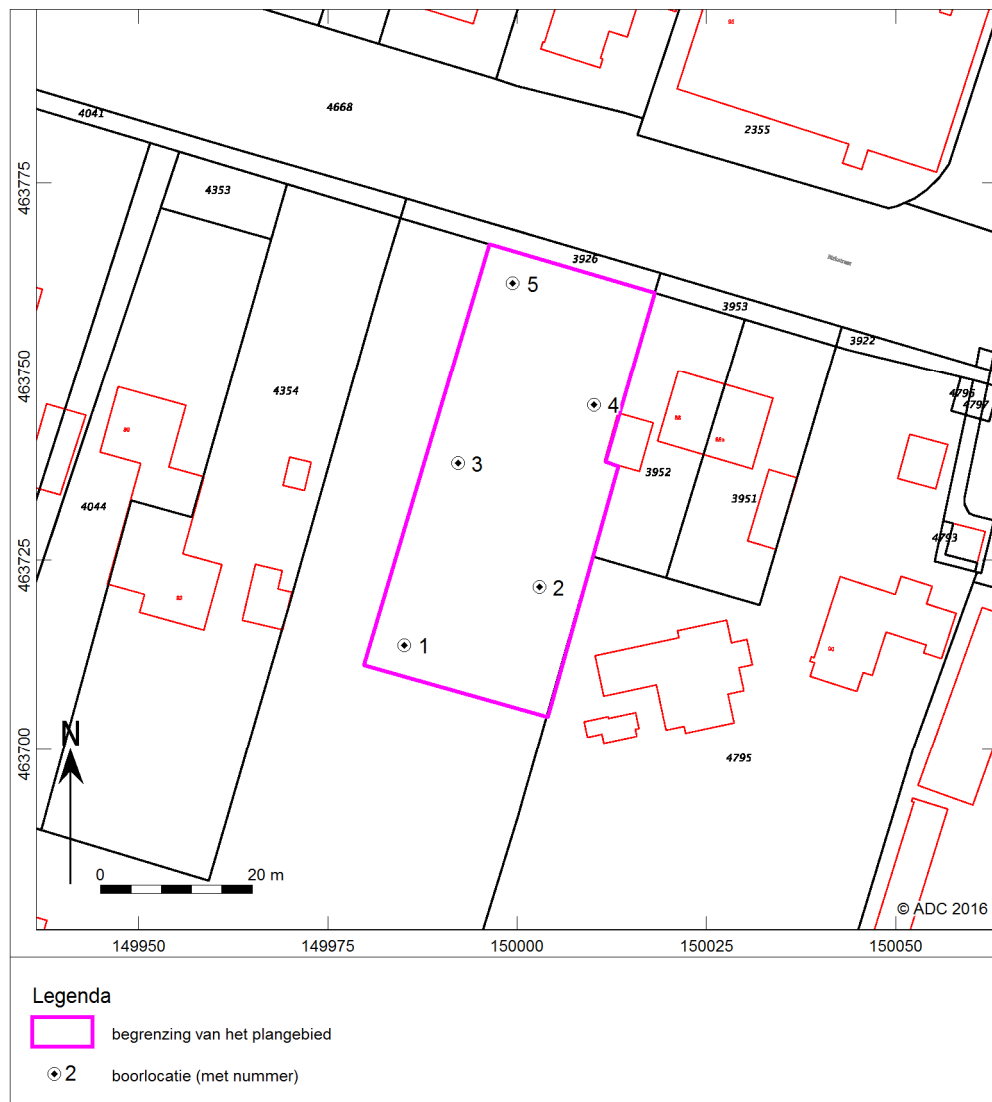
Afb. 7 Globale ligging van het plangebied op het minuutplan van de gemeente Soest (1811-32).
Het noorden is rechtsboven.

Afb. 8 Begrenzing van het plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart van 1872

Afb. 9 Begrenzing van het plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart van 1944

Afb. 10 Boorpuntenkaart

Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maaielhoopte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	organische bijmengingen	bodemhorizonten	overig	Lithostratigrafie
1	149.985	463.714	?	0	10				donker-bruin							
				10	70	zand	zwak siltig; zwak humeus	matig fijn	licht-grijs-bruin	kalkloos				A-horizont	strooisellaag matig kleine spreiding; enigszins vlekkelig	
				70	125	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-geel-wit	kalkloos				AC-horizont	matig kleine spreiding; vlekkelig, brokken lichtgrijsbruin zand	
				125	150	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-geel-wit	kalkloos				C-horizont	matig kleine spreiding	Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel
2	150.003	463.722	?	0	50	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn	grijs-bruin	kalkloos		spoor aardewerk- fragmenten;		A-horizont	matig kleine spreiding; basis geleidelijk; (sub)recent aardewerk en glas	
				50	75	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-bruin-geel	kalkloos				AC-horizont	matig kleine spreiding; basis geleidelijk	
				75	100	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs-bruin	kalkloos				A-horizont	matig kleine spreiding; basis geleidelijk	
				100	130	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs-geel	kalkloos				AC-horizont	matig kleine spreiding; enigszins vlekkelig; basis geleidelijk	
				130	155	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs-geel	kalkloos				C-horizont	matig kleine spreiding	Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel
3	149.992	463.738	?	0	50	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn	bruin-grijs	kalkloos		spoor baksteen		A-horizont	matig kleine spreiding; basis geleidelijk	
				50	85	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-bruin-grijs	kalkloos				AC-horizont	matig kleine spreiding; basis scherp	

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maaielhoogete (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	85	110	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene blijmengen	organische blijmengen	bodemhorizonten	overig	Lithostratigrafie
4	150.010	463.746	+53		0	25	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn	licht-grijs-geel	kalkloos				C-horizont	matig kleine spreiding	Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel
					25	50	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn	bruin-grijs	kalkloos				A-horizont	matig kleine spreiding; basis scherp	
					50	55	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs-bruin	kalkloos				A-horizont	matig kleine spreiding; basis scherp	
					55	80	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-geel-grijs	kalkloos	veel roestvlekken			B-horizont	matig kleine spreiding; basis geleidelijk	
									matig fijn	licht-geel-grijs	kalkloos				C-horizont	matig kleine spreiding	Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel
5	149.999	463.762	+53		0	50	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn	licht-bruin-grijs	kalkloos				A-horizont	matig kleine spreiding; bouwvoor; brokken licht geelgrijs zand; basis diffuus	
					50	75	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn	bruin-grijs	kalkloos				A-horizont; antropogeen dek	matig kleine spreiding; brokken lichtgrijsbruin zand; basis scherp	
					75	100	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-geel-grijs	kalkloos				C-horizont	matig kleine spreiding	Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel